

тів 'Княже золото' та 'Redhaven' прибуток на 1 га перевищував контроль в 2,1–1,9 рази і становив 998,2–813,1 тис. грн при рівні рентабельності 157,1–131,2%. У сортів 'Княжеградський' та 'Любимець II' цей показник (983,3–1278,1 тис. грн на 1 га при рівні рентабельності 157,0–195,0%) перевищував контрольні значення на сіянцях аличі на 13,0–9,7%. Сорт 'Княже багатство' відзначається вищими показниками економічної ефективності на сіянцях абрикоса: вихід стандартних саджанців – 64,0%, прибуток на 1 га – 1248,2 тис. грн, рівень рентабельності – 204,8%.

У плодоносних насадженнях персика найвищий рівень рентабельності отримали залежно від сорту на підщепах 'Дружба' (53,3–289,9%) і 'Pumiselect' (74,7–265,2%). Найбільш прибутковими є сорти 'Redhaven' (619,4–559,1 тис.грн/га) і 'Княже золото' (505,7–468,9 тис. грн/га), які перевищували контрольні показники в 3,5–6,2 раза завдяки високим показникам урожайності (23,8–19,3 т/га) та товарності плодів (вищий сорт).

У насадженнях на підщепах 'Дружба' та 'Pumiselect' в більшості сортів окупність інвестицій відбулася за 2,5–3,1 роки, або швидше в 1,4–1,8 рази порівняно з контролем (сіянці аличі). Лише в сорту 'Княже багатство' найшвидша окупність (3,1 роки) на сіянцях аличі, що 1,1–1,6 рази швидше, ніж на клонових підщепах.

Завальнюк О. І.¹, Захарчук О. В.^{1,2}, Дубова І. Ю.¹

¹Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03141, Україна

²Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН, вул. Героїв Оборони, 10, м. Київ, 03127, Україна

*e-mail: 51381@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ТРУДОМІСТКОСТІ РІЗНИХ ТИПІВ ЕКСПЕРТИЗ СОРТІВ РОСЛИН У ДЕРЖАВНІЙ НАУКОВІЙ УСТАНОВІ

Останнім часом питанням формування витрат, визначення трудомісткості та собівартості продукції (робіт, послуг) державних установ не приділяли достатньої уваги. Тому багато з них поступово відмовилися від складання технологічних карт для різних видів експертиз і ботанічних таксонів. Це призвело до викривлення реальної собівартості виробленої продукції, відсутності вдосконалення методів планування, обліку, калькулювання й аналізу собівартості продукції та втрати заходів, напрацьованих у попередні роки. Адже новітні технології виробництва змінюють склад витрат та їхню питому вагу в повній собівартості та трудомісткості. Через впровадження нової методики проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин, заміну ручної роботи на механізовану, автоматизацію результатів дослідної роботи виникає необхідність розроблення нових підходів до визначення трудомісткості видів експертиз і ботанічних таксонів.

Український інститут експертизи сортів рослин (далі – Інститут) – це базова науково-дослідна установа з проведення комплексу польових і лабораторних досліджень із науково-технічної експертизи сортів рослин в Україні, а також уповноважена установа щодо проведення ділянкового (грунтового) сортового та лабораторного сортового контролю (далі – ґрунтконтроль).

Для визначення трудомісткості різних типів експертиз ботанічних таксонів та їхньої структурної оптимізації згідно з чинними методиками кваліфікаційної експертизи сортів рослин необхідно здійснити відповідні розрахунки. Встановлення трудомісткості різних видів досліджень з експертизи сортів рослин та розрахунків відповідного фінансування для філій Інституту відбуваються на основі порівняльного аналізу трудомісткості проведення основних типів кваліфікаційної експертизи сортів рослин. В основу мають бути покладені розрахунки трудомісткості за технологічною картою вирощування пшениці м'якої (озимої) за звичайною технологією.

Водночас виникає необхідність підготовки нормативних технологічних карт для проведення різних наукових досліджень щодо відповідності сортів критеріям охороноспроможності, придатності до поширення, ґрунтконтролю, дореєстраційного сортовивчення, здійснення фітопатологічних досліджень найпоширенішої в Україні, основної продовольчої сільськогосподарської культури – пшениці м'якої (озимої).

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» у розрахунках технологічних карт має бути враховано підвищення з 1 квітня 2024 р. мінімальної заробітної плати до 8000 грн, а також зростання цін на паливно-мастильні матеріали, мінеральні добрива, засоби захисту рослин та інші матеріально-технічні ресурси, що безпосередньо використовуються у процесі проведення експертиз. Заробітну плату працівників філій Інституту, зайнятих на ручних і механізованих роботах, побудовано на тарифній системі оплати праці. Її визначають на підставі гарантій Галузевої угоди між Міністерством аграрної політики та продовольства України та Професійною спілкою працівників агропромислового комплексу України на 2023–2025 роки.

Детальний аналіз польової експертизи показав, що в структурі собівартості досліджень із визначення критеріїв відмінності, однорідності та стабільності заробітна плата становить до 80%, на придатність до поширення – 62%. Це свідчить, що наступні підвищення мінімального рівня заробітної плати в національній економіці спричинять подальше зростання собівартості робіт із проведення польової експертизи.

Зважаючи на те, що філії Інституту є неприбутковими бюджетними установами, які не можуть створювати фонди для інвестування в розвиток матеріально-технічної бази, вони потребують виділення бюджетних коштів на зазначені цілі. Такими коштами слід забезпечити:

- збереження наявної матеріально-технічної бази філій та заміну зношених основних засобів;

- ліквідацію понаднормативного зношення основних засобів, невідшкодованого в попередні роки внаслідок недостатнього виділення бюджетних коштів на інвестиційні потреби філій Інституту.

Розроблені технологічні карти виявили різну трудомісткість проведення експертиз та її вищий рівень, порівнюючи із звичайним вирощуванням пшениці м'якої (озимої). З огляду на ці співвідношення було обчислено коефіцієнт трудомісткості проведення експертиз на 1 сортодослід. Якщо прирівняти трудомісткість польової експертизи на придатність до поширення за одиницю, то встановлений показник з експертизи на відповідність критеріям охороноспроможності становитиме 2,5, ділянкового (грунтового) сортового та лабораторного сортового контролю – 0,7, дореєстраційного сортовивчення (ДСВ) – 1,0, проведення фітопатологічних досліджень за штучного зараження сортів пшениці м'якої (озимої) збудниками твердої сажки – 0,6.

Технологічні карти є основою для встановлення вартості сортодослідів у системі філій Інституту. Вони дають змогу обчислити суми фінансування, необхідні для забезпечення повноцінної науково-технічної експертизи сортів рослин, та є основою для об'єктивного розподілу між закладами експертизи бюджетних коштів, спрямованих на відшкодування витрат.

З огляду на вищенаведене, науковцями Інституту було підготовлено з метою опублікування методичні рекомендації з визначення трудомісткості вирощування ботанічних таксонів різних видів експертиз для Інституту та його філій. Вони також можуть бути методичною основою для розроблення бюджетування філій Інституту, бізнес-планів у сфері агробізнесу та формування техніко-економічних і фінансових показників діяльності як бюджетних установ, так і підприємств аграрної сфери загалом.

Засуха А. А.*, Качан Л. М., Німенко С. С.

Білоцерківський національний аграрний університет», пл. Соборна, 8/1, м. Біла Церква, Київська обл., 09117, Україна

**E-mail: agro2020@meta.ua*

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ПЕЛЕТ З ПОБІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ КУКУРУДЗИ ЗА РІЗНИХ ВАРІАНТІВ ДЕСИКАЦІЇ ПОСІВІВ

Підвищення конкурентоспроможності у виробництві кукурудзи може відбуватися завдяки оптимізації технологічних процесів, раціональному використанню наявних ресурсів та підвищенню культури землеробства. Одним із факторів підвищення економічної продуктивності цієї культури є використання побічної продукції для виробництва твердого біопалива (паливних брикет, гранул або пелет).

Щоб зменшити вміст вологи в зерні та забезпечити більш рівномірне дозрівання рослин проводять десикацію посівів. Це дозволяє знизити